

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku M. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 29 sierpnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [...] wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2017 r. oddalił apelację wnioskodawczyni M. W. od wyroku Sądu Okręgowego w J. z dnia 9 stycznia 2017 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 10 lutego 2015 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia podniósł, że z opinii biegłych lekarzy sądowych o specjalnościach odpowiadających schorzeniom wnioskodawczyni jednoznacznie wynika, iż obecnie występujące schorzenia nie osiągają stopnia, który czyniłby wnioskodawczynię co najmniej częściowo niezdolną do pracy. Przy ocenie przesłanek do przyznania prawa do renty z tytułu

niezdolności do pracy nie mają decydującego znaczenia okoliczności, że pozostaje ona w leczeniu u specjalistów oraz że w przeszłości pobierała świadczenia rentowe.

Wnioskodawczynie w całości zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, a także zasądzenia na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie:

1) art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., przez nieoparcie orzeczenia na stanie istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy i przyjęcie za podstawę orzeczenia opinii sprzed dwóch lat w stosunku do daty orzekania, a w konsekwencji pominięcie aktualnego stanu jej zdrowia, którego zmiany w toku postępowania były Sądowi znane;

2) art. 236 k.p.c., przez dopuszczenie szeregu dowodów z opinii biegłych sądowych na okoliczność stanu zdrowia skarżącej, bez wydania, poza jedynym przypadkiem, stosownego postanowienia, oznaczającego fakty podlegające stwierdzeniu oraz właściwy środek dowodowy, a w konsekwencji oparcie orzeczenia wyłącznie na dowodach dopuszczonych i przeprowadzenie dowodów wyłącznie z urzędu;

3) art. 241 k.p.c., przez nieuzupełnienie postępowania dowodowego, w sytuacji, gdy Sąd oparł się wyłącznie na dowodach dopuszczonych z urzędu, ale tylko co do wybranych schorzeń skarżącej z pominięciem schorzeń neurologicznych (zanik mózgowia oraz początki korowego zaniku mózgowia) oraz okulistycznych (zaćma), których oceny wpływu na zdolność do wykonywania pracy w postępowaniu zaniechano;

4) art. 232 zdanie 2 k.p.c., przez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego z zakresu neurologii, wobec powoływania się przez skarżącą już w odwołaniu na zanik mózgowia oraz początki korowego zaniku mózgowia;

5) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niewyjaśnienie, na jakiej podstawie Sąd drugiej instancji uznał, że zawnioskowany przez skarżącą dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny pracy jest nieprzydatny dla oceny jej zdolności do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywiste uzasadnienie skargi, z tego względu, że Sąd drugiej instancji oparł swoje ustalenia w całości na dowodach dopuszczonych i przeprowadzonych z urzędu, zastępując tym samym w całości inicjatywę dowodową skarżącej, która dopiero na etapie postępowania apelacyjnego zgłosiła po raz pierwszy wniosek dowodowy, zresztą nierozpoznany przez Sąd. To, że na podstawie art. 232 zdanie drugie k.p.c. sąd może dopuścić dowód niewskazany przez strony, nie oznacza, że sąd zobowiązany jest do zastąpienia własnym działaniem bezczynności strony.

Sąd zastąpił całkowicie inicjatywę dowodową strony własnymi decyzjami procesowymi, eliminując i deprecjonując wniosek skarżącej, która nie została należycie pouczona o przysługujących jej uprawnieniach i występując w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika, mogła nie wiedzieć, iż wniosek dowodowy zgłoszony na etapie postępowania apelacyjnego może zostać uznany za spóźniony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą

być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest, zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy

prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przyjmuje się również, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, LEX nr 2500419 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632).

W skardze kasacyjnej nie ma uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w powyższym rozumieniu, ponieważ w jego treści skarżąca odwołuje się jedynie pobieżnie do podstaw kasacyjnych (art. 232 k.p.c.), a ponadto brak w nim jakiegokolwiek wyводу prawnego zawierającego argumenty na poparcie twierdzenia o oczywistej zasadności skargi zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Skarżąca swoją „argumentację” w tym zakresie ogranicza jedynie do wyrażenia stanowiska, że ciążący na sądzie obowiązek wszechstronnego wyjaśnienia sprawy nie może prowadzić do zastąpienia własnym działaniem bezczynności strony, która nie potrafi racjonalnie bronić swego stanowiska oraz że uprawnienie sądu do dopuszczenia dowodu z urzędu, tj. niewskazanego przez strony, nie jest równoznaczne z uprawnieniem sądu do zastąpienia własnym działaniem bezczynności strony. Niezależnie od niespełnienia przez wniesioną skargę kasacyjną przedstawionych wyżej wymogów, pogląd ten jest błędny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest bowiem stanowisko, że sądowi nie można zarzucić naruszenia art. 232 k.p.c., jeżeli skorzystał on z przyznanego mu uprawnienia do przeprowadzenia dowodu z urzędu, można mu natomiast wytknąć obrazę tego przepisu, jeżeli nie dopuścił dowodu z urzędu, mimo że zachodziły do tego podstawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2007 r., I CSK 465/06, LEX nr 327917; z dnia 19 czerwca 2009 r., V CSK 460/08, LEX nr 584780; z dnia 6 grudnia 2012 r., III CSK 62/12, LEX nr 1293777). Uszło też uwadze skarżącej, że art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. jest adresowany do stron, a nie - do sądu. Nie można zatem skutecznie zarzucić sądowi wydania

wyroku z naruszeniem tego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, LEX nr 523584).

W orzecznictwie ugruntowany jest także pogląd, że sąd orzekający dopuszcza dowód z kolejnej opinii lekarzy biegłych wówczas, gdy opinia już wydana w sprawie wzbudza jego wątpliwości, a nie dlatego, że jedna ze stron jest niezadowolona z wyników postępowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 266/01, LEX nr 564472). Oczywistym jest bowiem, że w postępowaniu o prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy sąd nie ma obowiązku uwzględnienia kolejnych wniosków dowodowych tak długo, aż strona udowodni tezę korzystną dla siebie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2002 r., II UKN 701/00, LEX nr 559961). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z opinii kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974 nr 4, poz. 64; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003 nr 9, poz. 67). Wielokrotnie też Sąd Najwyższy wskazywał, że potrzeba powołania innego biegłego powinna wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii, gdyż odmienne stanowisko oznaczałoby przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszystkich możliwych opinii biegłych, aby upewnić się, czy niektórzy z nich nie byli tego samego zdania, co strona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPIUS 2000 nr 22, poz. 807; z dnia 14 maja 1997 r., II UKN 108/97, OSNAPIUS 1998 nr 5, poz. 161; z dnia 18 września 1997 r., II UKN 260/97, OSNAPIUS 1998 nr 13, poz. 408; z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 391/97, OSNAPIUS 1998 nr 20, poz. 612). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (por. wyrok z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.